

Nr 691.

Av herr **Holmdahl**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 100, angående folk- och småskoleseminariernas organisation m. m.

I proposition nr 100 angående folk- och småskoleseminariernas organisation föreslås, att inträdesfordringarna till den 4-åriga linjen vid folkskoleseminarierna höjas till en nivå, som med vissa undantag skulle motsvara realexamens kunskapsmått. Med vissa jämkningar skulle samma inträdesfordringar jämväl gälla för den 2-åriga linjen vid småskoleseminarierna. Däremot skulle i intetdera fallet krav på avlagd realexamen uppställas som inträdesfordran, och samtliga inträdessökande skulle underkastas lika omfattande inträdesprövning vare sig de avlagt realexamen eller ej. Betyget i realexamen skulle icke i och för sig gälla som bevis för ett kunskapsmått, som svarade mot inträdesfordringarnas. Vid detta ståndpunktstagande har departementschefen helt anslutit sig till de sakkunnigas förslag beträffande inträdesfordringar och inträdesprövningar. Dessa förslag synas emellertid vara behäftade med vissa påtagliga brister och torde därför ej böra oförändrade antagas.

Sedan länge har det framstått som ett önskemål, att våra seminarier skulle infogas i den allmänna skolorganisationen och att en direkt anknytning mellan seminarierna samt våra realskolor och gymnasier skulle upprättas. Denna synpunkt har också beaktats i nu föreliggande proposition genom den fastare anknytning mellan gymnasiet och folkskoleseminarierna, som föreslås skola komma till stånd genom ett väsentligt utökat antal linjer för studenters utbildning till folkskollärare. Men däremot innebär ovannämnda förslag en mycket ofullständig anknytning av den 4-åriga linjen vid folkskoleseminarierna och av de tvååriga småskoleseminarierna till det allmänna skolväsendet. På denna punkt skulle efter detta förslags genomförande seminarierna alltjämt stå i det stora hela lika isolerade som förut i det allmänna skol-systemet.

Det synes vidare vara en ganska egendomlig anordning, att samtidigt som man är beredd att höja inträdesfordringarna upp mot realexamens nivå, man i praktiken bortser ifrån betyget över avlagd realexamen som vitsord över ett dylikt kunskapsmått och föreslår inträdesprövningar i samtliga ämnen även för dem, som redan avlagt realexamen. Det torde väl dock få anses tämligen meningslöst, att en inträdessökande, som nyligen avlagt denna examen och erhållit ett eljest gällande, officiellt betyg över godkända kunskaper i realskolans ämnen, skulle behöva underkasta sig prövning inför seminariets lärare i samma ämnen och på samma kurser.

De sakkunniga ha verkställt en omfattande undersökning rörande den utbildning, som de inträdessökande till seminariernas första klass besitta. Denna undersökning visar, att mer än två tredjedelar av de i första klassen vid folkskoleseminarierna intagna eleverna hade en skolunderbyggnad, som motsvarade realexamen eller låg däröver. Likartade förhållanden ha också konstaterats vid de tvååriga småskoleseminarierna. Tiden måste därför anses mogen för att öppna vägen mellan realskolan och seminarierna och att låta avlagd realexamen gälla för inträde vid dessa.

Härmed är emellertid icke sagt, att denna väg bör vara den enda, som skall stå öppen för dem, som vilja vinna inträde vid ifrågavarande seminarier eller seminarielinjer. Den förebragta utredningen har på ett övertygande sätt visat, att alltjämt möjlighet bör förefinnas för dem, som icke avlagt realexamen, att genom inträdesprov i samtliga ämnen söka vinna inträde. Man kan då i likhet med de sakkunniga tänka sig, att man i denna prövning kunde dispensera sökande från prov i främmande språk. Den brist, som för dessa elever uppstode, skulle åtminstone i viss mån kunna täckas genom att dessa vid seminariet erhöles undervisning i främmande språk under ett högre antal timmar än övriga elever och att sålunda skild undervisning — åtminstone under de första åren — meddelades ifrågavarande elever å ena sidan och dem, som besatte realexamenskunskaper i språket, å andra sidan.

Emellertid böra givetvis lärarna få tillfälle komma i personlig kontakt jämväl med de inträdessökande, som avlagt realexamen, för att söka utröna deras lämplighet för seminariearbetet. Detta torde kunna ske därigenom att även dessa fingo underkasta sig med övriga inträdessökande gemensamma prov i modersmålet, matematik och musik.

Den nu skisserade anordningen för intagning av elever vid den fyraåriga linjen vid folkskoleseminarierna och vid de tvååriga småskoleseminarierna överensstämmer med den, som föreslagits av skolöverstyrelsen. Beträffande de ytterligare skäl, som tala för detta förslag, kan jag därför hänvisa till överstyrelsens i propositionen sid. 26—29 återgivna yttrande. Här tillåter jag mig blott understryka, att en dylik anordning skulle innebära obestriddliga och betydande fördelar både med hänsyn till själva intagningsproceduren och för de inträdessökandes flertal. Den förra skulle avsevärt förenklas, och genom en dylik begränsning av antalet prövande elever i flertalet ämnen skulle säkerligen i det stora hela säkrare och mera rättvisande resultat av bedömningen uppnås. Alla, som äga erfarenhet från hittillsvarande inträdesprövningar vid seminarierna, veta, att dessa äro en mycket tung och svårhanterlig apparat och att hänsyn i stor utsträckning måste tagas ej blott till resultatet av proven, utan jämväl till de betyg från läroverk och flickskolor, som de sökande kunna åberopa. — För flertalet av de inträdessökande åter skulle den här föreslagna anordningen medföra påtagliga lättnader i olika avseenden. Jag vill särskilt påpeka, att behovet av särskilda preparanda-

kurser för inträde till seminarierna skulle starkt begränsas. Däremot skulle ett genomförande av de sakkunnigas förslag, som skolöverstyrelsen framhållit, säkerligen få till följd, att de av de sakkunniga så skarpt bedömda preparandakurserna komma att ytterligare utvecklas.

Beträffande den närmare utformningen av den här i anslutning till skolöverstyrelsens förslag skisserade anordningen för intagning vid seminarierna får jag hänvisa till detta förslag. I likhet med vad som vore bestämt för inträde å gymnasium, borde betyget i realexamen äga giltighet för inträde vid seminarierna blott under viss begränsad tid. Denna borde lämpligen kunna bestämmas till tre år. Realexamensbetyg skulle alltså berättiga till befrielse från inträdesprov i ovan angivna utsträckning endast för såvitt icke mer än tre år förflutit efter examens avläggande.

Vad som här ovan föreslagits rörande sökande, som avlagt realexamen, borde även gälla sökande, som vunnit flyttning till ring II₄ eller högre ring av gymnasiet samt sökande med normalskolekompetens. I de ämnen, där sådan sökande ej ägde realskolkunskaper, borde han givetvis dock undergå inträdesprövning.

Mot det här framförda förslaget har invänts, att de sökande, som avlagt realexamen, skulle komma i en gynnad ställning i förhållande till de övriga och att det överhuvud skulle bliva svårt att göra ett rättvist urval bland de sökande, om de ej prövades på alldeles samma sätt och i alldeles samma ämnen. Departementschefen, som medgivet, att skolöverstyrelsens förslag skulle kunna medföra vissa fördelar såsom en förenklad inträdesprövning och tvivelsutan en närmare anknytning mellan seminarierna och det allmänna skolväsendet än genom de sakkunnigas förslag ansluter sig dock till detta senare på den grund, att samtliga inträdessökande böra bedömas under i möjligaste mån likartade förhållanden och på ett sätt, som tillåter jämförelse mellan avlagda prestanda. (Propositionen sid. 34.)

Det skall å ena sidan ingalunda bestridas, att det i och för sig måste betraktas som en fördel, att inträdesproven vid en läroanstalt ske under för alla sökande likartade och gemensamma former. Men å andra sidan har jag den uppfattningen, att de betänkligheter, som anförts mot skolöverstyrelsens här ovan framförda förslag, äro i det stora hela ogrundade.

Jag vill först erinra därom, att detta förslag innefattar en anknytning mellan seminarierna och det allmänna skolväsendet, som i sin utformning på det närmaste ansluter sig till den, som genomfördes mellan folkskolan och läroverken år 1927. Vid inträdesproven till första klassen vid läroverken skola som bekant de, som genomgått fyra eller sex klasser i folkskolan av A- eller B-form, prövas blott i modersmålet och räkning, under det att övriga sökande skola prövas i alla ämnen. Ehuru likartade invändningar som de, som nu anföras mot skolöverstyrelsens förslag, riktades mot denna anordning, tillmättes de dock icke någon avgörande betydelse. Det torde vidare

förtjäna påpekas, att för inträde på gymnasium behöver den, som tagit real examen, överhuvudtaget icke pröva, under det att elever från vissa andra parallella skolformer måste underkasta sig prövning. Vid inträde på gymnasium få alltså lärarna tillfälle att genom förhör bilda sig en uppfattning om vissa av de inträdessökande, under det att andra intagas enbart på sina betyg.

Jag har redan tidigare tillåtit mig att framhålla, att en begränsning av inträdesprövningarna på sätt som föreslagits säkerligen skulle medföra ökade möjligheter till ett säkrare och mera rättvisande resultat vid provens bedömning. Det är bl. a. på grund härav ingalunda troligt, att den grupp av inträdessökande, som icke avlagt realexamen, skulle komma att intaga en mindre gynnad ställning än tidigare. Den starka uppskattning av just denna grupp av inträdessökande med hänsyn till seminariernas rekrytering, som uppenbarligen förefinnes hos den nuvarande seminarielärarkåren, utgör också i sin mån en garanti för att denna grupp icke skall komma vid intagningen i en missgynnad ställning.

Slutligen vill jag framhålla, att även enligt det framförda förslaget skulle samtliga inträdessökande undergå samma prov i folkskolans två viktigaste ämnen, modersmålet och räkning, och att därför i dessa ämnen en jämförelse kan ske mellan under likartade förhållanden avlagda prestanda.

Ett antagande av propositionens förslag rörande inträdesproven skulle icke medföra någon förbättring av den nuvarande anordningen av dessa. Tvärtom skulle genomförandet av de föreslagna högre inträdesfordringarna ytterligare belasta och försvåra intagningsproceduren. Det här ovan framlagda förslaget realiserande skulle däremot otvivelaktigt medföra en mycket önskvärd förenkling och konsolidering av densamma. Det ansluter sig också till erfarenheten och skulle betyda en reglering på grundval av det faktiska läget. Jag tänker härvid närmast på den hänsyn, som redan nu givetvis måste vid sidan om proven tagas till betyg över avlagda examina och genomgångna skolkurser.

På grund av vad jag sålunda anfört, får jag hemställa,

1) att riksdagen vid bifall till vad i propositionen nr 100 i övrigt föreslagits beträffande inträdesfordringar och inträdesprov till den 4-åriga linjen vid folkskoleseminarierna och till de 2-åriga småskoleseminarierna måtte besluta,

dels att inträdessökande, som avlagt realexamen — dock med ovan angiven begränsning — skall genomgå inträdesprov i ämnena modersmålet, matematik och musik, varvid den sökandes allmänna mognad och lämplighet för seminariearbetet skall söka utrönas;

dels ock att inträdessökande, som icke avlagt realexamen, skall undergå sådan prövning, som nu nämnts, och därjämte prövning i övriga ämnen, varvid skall söka utrönas, huruvida den sökande äger erforderliga kunskaper och den allmänna mognad och lämplighet, som kräves för att kunna följa arbetet vid seminariet; samt

2) att vad i övrigt här ovan föreslagits måtte vinna beaktande vid riksdagsbehandlingen av ovannämnda proposition.

Stockholm den 24 mars 1936.

Otto Holmdahl.
